

Απόψεις Φιλοσόφων Για Τον Θεό Και Την Θρησκεία

Εργασία Θρησκευτικών Β
τετραμήνου

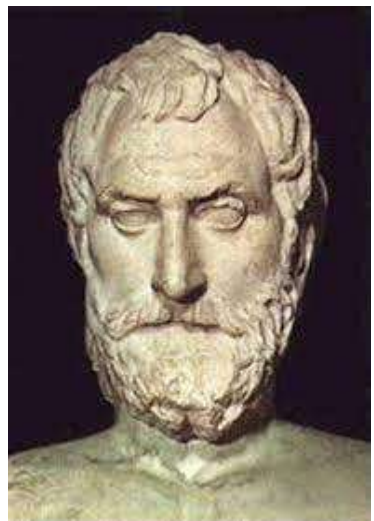
Γιώργος Κάτσος, Δημήτρης
Καρλής

Αρχαίοι Έλληνες Φιλόσοφοι

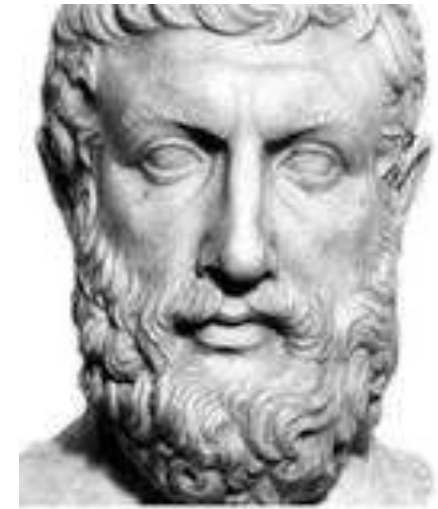
Θαλής ο Μιλήσιος ~ 6ος αιώνας π.Χ

- Ο Θαλής που ήταν μαθηματικός, παρατηρώντας τους αστέρες και τον κόσμο γενικότερα, και τη φύση, κατέληξε όχι μόνο να παραδεχθεί ότι υπάρχει Θεός, αλλά να τον ορίσει ορθώς, ότι είναι πρεσβύτατος των όντων, και αυτός που δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος: «Πρεσβύτατον των όντων Θεός, αγέννητον γαρ· μήτε αρχήν έχον μήτε τελευτήν». Συνέλαβε δηλαδή ο Θαλής πολύ ορθά με μόνη τη λογική σκέψη, ότι ο Θεός για να είναι Θεός, είναι άναρχος και αίδιος αλλά και αθάνατος. Ιδιότητες δηλαδή του Θεού που αποκαλύπτονται από τον ίδιο, μέσα στην ιερή Βίβλο των χριστιανών. Κάνοντας δε ένα βήμα παραπάνω, κατέληξε στο να πει: «Κάλλιστον κόσμος· ποίημα γαρ Θεού», δηλαδή ο κόσμος είναι άριστος, ο καλύτερος δυνατός, διότι είναι δημιούργημα του Θεού. Κάτι ανάλογο μ' αυτό μας λέει η Γένεσις, ότι όσα δημιούργησε ο Θεός ήσαν «καλά λίαν»

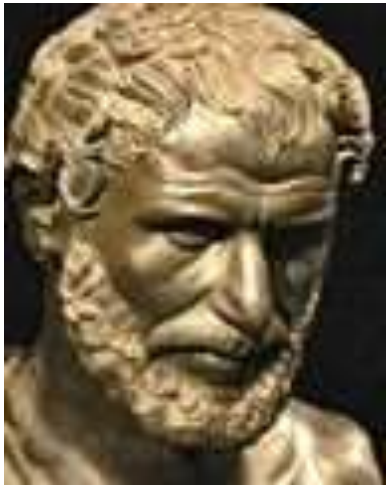
Ξενοφάνης (580-475 π.Χ.)

- Ο **Ξενοφάνης** από την Κολοφώνα αποκηρύσσοντας τους ανθρωπόμορφους θεούς των συμπατριωτών του καθώς και τις ανθρωποπαθείς εκφράσεις και εμφανίσεις τους, παρατήρησε ότι αν τα ζώα είχαν θεούς, σίγουρα θα τους έκαναν ζωόμορφους. Όπως δηλαδή οι άνθρωποι κατασκευάζουν και επινοούν θεούς ανθρωπόμορφους με ανθρώπινες αδυναμίες και πάθη. Έτσι εξ αντιδιαστολής, κατέληξε ο Ξενοφάνης στο να πει ότι ένας Θεός υπάρχει μέσα σε θεούς και ανθρώπους κι αυτός «ούτε κατά την μορφή όμοιος με τους ανθρώπους (είναι) ούτε κατά την σκέψη, όλος στοχάζεται κι όλος θωρεί κι όλος ακούει κι ακίνητος στον ίδιο τόπο πάντα μένει».

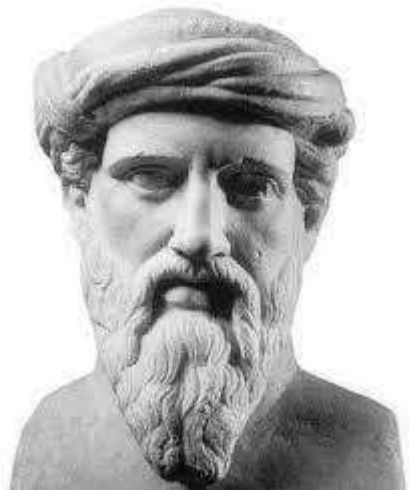
Ηράκλειτος 544-484 π.Χ.

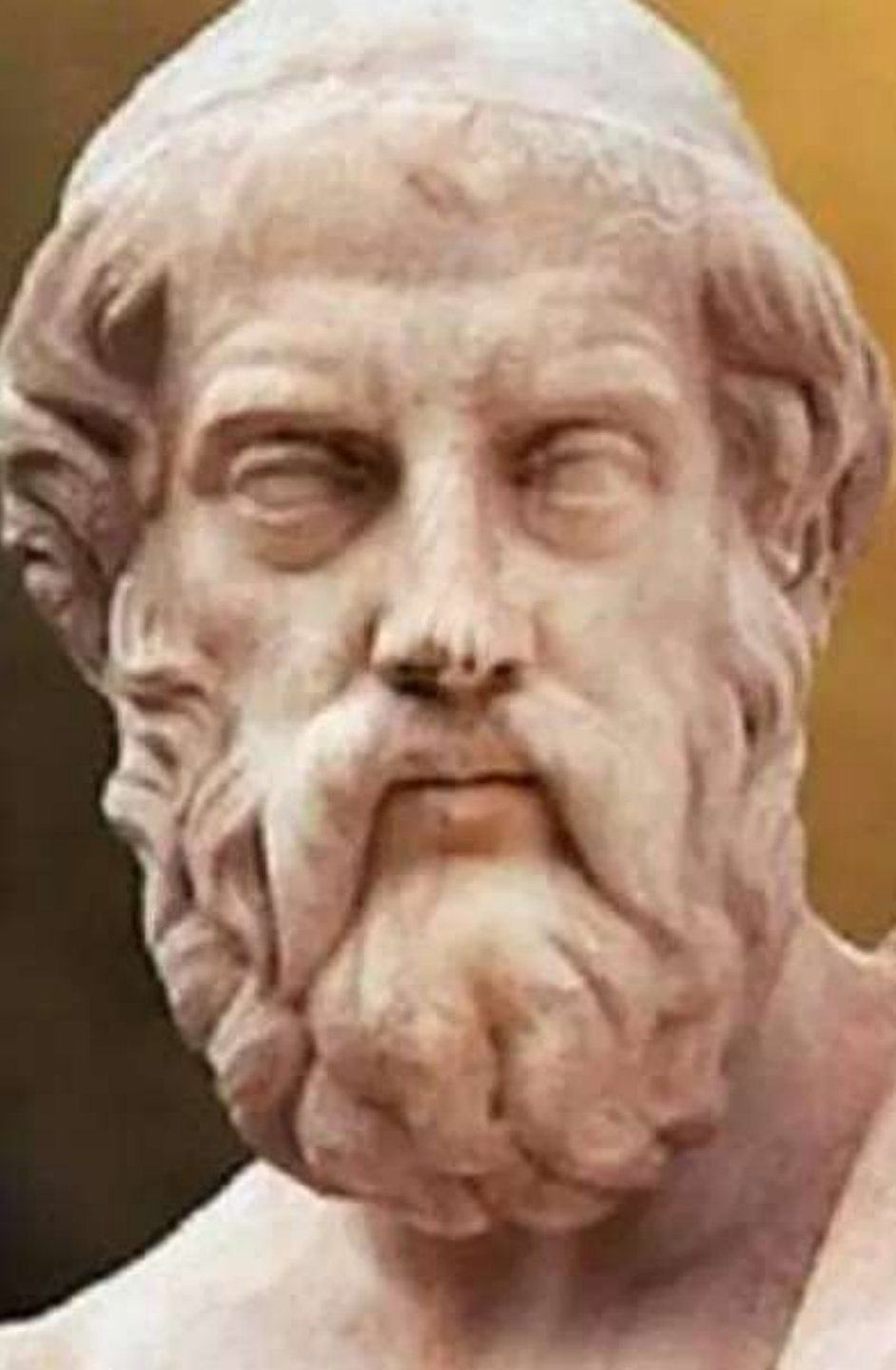
- «Ανθρώπων ο σοφώτατος προς Θεόν πίθηκος φανείται και σοφία και κάλλει και τοίς άλλοις πάσιν». ο Ηράκλειτος, είπε κάτι άλλο πολύ σπουδαίο· ότι όσα κάνει ο Θεός δε μπορεί παρά ως εκ της φύσεώς του ως δίκαιος και αγαθός, να είναι όλα δίκαια και αγαθά, ανεξάρτητα που οι άνθρωποι πολλά απ' αυτά δεν καταλαβαίνουν και άλλα τα θεωρούν δίκαια και άλλα άδικα, ανάλογα κατά πως τα καταλαβαίνουν με την απλή τους σκέψη και κατά πως τους συμφέρει. Επί λέξει είπε: «Τω μεν Θεώ καλά πάντα και αγαθά και δίκαια. Άνθρωποι δε α μεν άδικα υπειλήφασιν, α δε δίκαια». Βλέπουμε δηλαδή εδώ, ο Ηράκλειτος να καταλήγει σ' ένα συμπέρασμα που κατ' επανάληψη τονίζουν οι συγγραφείς της Βίβλου και να συμφωνεί με την θεία αποκάλυψη.

Πυθαγόρας (580-496 π.Χ)

- Ο Πυθαγόρας, μελετώντας τη φύση και τον κόσμο γενικότερα, κάνοντας χρήση των μαθηματικών και της πρακτικής σκέψης, έφθασε στο συμπέρασμα όχι μόνον ότι υπάρχει Θεός, αλλά ότι Αυτός είναι και Κύριος, δηλαδή εξουσιαστής όλων, και ότι όλη η ζωή μας είναι έτσι δομημένη, ώστε να στρεφόμεσθε σ' Αυτόν και να τον ακολουθούμε. «Πας ο βίος συντέτακται προς το ακολουθείν τω Θεώ. Επειδή γαρ εστί τε Θεός και ούτος πάντων Κύριος». Έτσι και ο Πυθαγόρας κατέληξε με μόνη την παρατήρηση και τη λογική, σ' ένα πολύ ενδιαφέρον συμπέρασμα που έμμεσα έκανε χρήση του και ο απ. Παύλος στον Άρειο Πάγο μιλώντας στους Έλληνες, επικαλούμενος μάλιστα τους δικούς τους σοφούς: «Του γαρ και γένος εσμέν» και «εν αυτώ γαρ ζώμεν και κινούμεθα και εσμέν»

Πλάτων 427-347 π.Χ 1/2

- <<Δύσκολο πράγμα λοιπόν να βρει κάποιος τον δημιουργό και πατέρα του σύμπαντος και αν τον βρει, είναι αδύνατο να το πει στον καθένα>>
- <<Ο θεός δεν είναι ποτέ και καθόλου άδικος>>
- <<Η θρησκεία κρατάει αποστάσεις από ηδονή και λύπη>>
- κάνοντας χρήση της λογικής και της παρατήρησης, κατέληξε στο να πει ότι ο Θεός είναι ένας μέγιστος μαθηματικός για να υπάρχει ένας τέτοιος όμορφος και ορθά δομημένος κόσμος («αεί ο Θεός γεωμετρεί»)

Πλάτων 427-347 π.Χ 2/2

- Οι ρίζες του ανθρώπου βρίσκονται στον ουρανό εννοεί ο Πλάτωνας όταν λέει ότι «είμεθα όχι γήινον αλλά ουράνιον πλάσμα»; . Στόχος του ανθρώπου είναι «η ομοίωσις τω θεώ» (Πλάτωνος Φαίδων 82B) Τί άλλο δείχνει ο φιλόσοφος μας παρά τον δρόμο προς τον ουρανό; Τελικός σκοπός του ανθρώπου είναι η επιστροφή στην ουράνια πατρίδα του
- Ο Πλάτωνας λέει ότι αν ο άνθρωπος χρησιμοποιήσει την καθαρή διάνοια- δηλαδή τη διάνοια απαλλαγμένη από τα πάθη- θα μπορέσει να φθάσει σε ένα μεγάλο ύψος και να θεαθεί τις ιδέες. Θα φθάσει μέχρι την ιδέα του Αγαθού. Ο Νους σύμφωνα με μια πιο εσωτερική και υπερβατική έννοια είναι μια θεία σπίθα μέσα στον άνθρωπο. Δεν είναι μια απλή λειτουργία του εγκεφάλου μας

Αριστοτέλης 384-322 π.Χ. 1/2

- Ο Αριστοτέλης, βλέποντας την κίνηση που υπάρχει στον κόσμο κατενόησε ότι αυτή δεν μπορεί να είναι ιδιότητα της ύλης. Υποστήριξε έτσι, την άποψη, ότι η κίνηση των ουρανίων σωμάτων, θα πρέπει να προήλθε από ένα ον έξω της κίνησης και ασφαλώς υπέρτατον. Κατέληξε λοιπόν στο γνωστότατο συμπέρασμα ότι «Θεός εστί το πρώτον κινούν ακίνητον». Μ' έναν επαγωγικό συλλογισμό που έκαναν χρήση του και μεταγενέστεροι διανοητές όπως π.χ. ο Θωμάς ο Ακινάτης (11ος μ.Χ. αι.), παρατηρώντας τη πολυπλοκότητα της φύσης και την ίδια την ζωή, συνήγαγε το συμπέρασμα ότι «ο Θεός αποτελεί την πηγή της ζωής, γιατί έχει ο ίδιος ζωή και συνεχώς είναι ζωντανό αίδιο άριστο ον». Ο Αριστοτέλης με τον αυστηρά επαγωγικό τρόπο σκέψης κατέληξε σ' ένα πολύ ισχυρό κοσμολογικό, τελολογικό επιχείρημα. Επισήμανε ότι ο οποιοσδήποτε λογικός άνθρωπος αν παρατηρήσει τη φύση και τα έργα και τα αποτελέσματα των λειτουργιών της, δεν μπορεί να καταλήξει στην αυθυπαρξία ή στην αιωνιότητα του κόσμου, αλλά στο ότι δημιουργήθηκε ο κόσμος από έναν καλλιτέχνη δημιουργό. Είπε επί λέξει: «Λογιείται δήπον (ο άνθρωπος) ότι πάντα ουκ άνευ τέχνης παντελούς δε δημιούργεται, αλλά και ην και εστί ο τούδε του παντός δημιουργός»

Αριστοτέλης 2/2

- Αξιοπαρατήρητο είναι ότι ο Αριστοτέλης εδώ, τονίζει όχι μόνον ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε, όχι μόνο ην δημιουργός, αλλά και *εστίν*, δηλαδή συνεχίζει να υπάρχει, απαντώντας έτσι σ' αυτούς που θα είχαν διάφορη γνώμη και τονίζοντας την συντήρηση του κόσμου από ένα δημιουργό που ενδιαφέρεται για τα έργα του. Την πρόνοια και κυβέρνηση του Θεού στον κόσμο, πολύ εύστοχα ο Αριστοτέλης την παρομοιάζει σαν την διακυβέρνηση ενός πλοίου από τον κυβερνήτη του, ή τον ηνίοχο ενός άρματος: «Ὅπερ εν νηί μεν κυβερνήτης, εν άρματι δε ηνίοχος, πόλει δε νόμος, εν στρατοπέδω δε ηγεμών, τούτο Θεός εν κόσμω». Ο Αριστοτέλης διαβλέπει σκοπιμότητα (τέλος=σκοπός) στη φύση και στα όσα γίνονται μέσα στη φύση και όχι τυχειότητα και ακαταστασία ή χάος. Γι' αυτό και καταλήγει στον περίφημο αφορισμό: «Ο Θεός και η φύσις ουδέν μάτην ποιούσιν». Τελικά, δεν μπορεί κανείς παρά να εκπλαγεί, διαβάζοντας τα επόμενα λόγια του Σταγηρίτη σοφού, που χωρίς κάποια θεία αποκάλυψη, με μόνο τη λογική του σκέψη και την παρατήρηση, κατέληξε στο να πει ακριβώς αυτό που είπε ο απ. Παύλος στην προς Ρωμαίους επιστολή: ό,τι θα μπορούσε να συναγάγει περί Θεού ένας εχέφρων άνθρωπος, δηλαδή ότι ο Θεός αποκαλύπτεται ο ίδιος και οι ιδιότητές του από τα έργα του. Λέει ο Αριστοτέλης: «Έχουμε χρέος να θεωρούμε τον Θεό σαν πανίσχυρο πνεύμα, αθάνατο και τέλειο. Γιατί, μολονότι, είναι αόρατος στα μάτια των ανθρώπων, φανερώνεται στα έργα του»

Επίκτητος

- Ο Επίκτητος έγραψε ότι ο άνθρωπος είναι συγγενής του Θεού και ότι έχει μέσα του κάτι από τον ίδιο τον Θεό. Είναι ωραιότατη και η διαπίστωση και η διατύπωση, και κατανοητή χωρίς κάποια μετάφραση: «Συ (άνθρωπε) απόσπασμα ει Θεού· έχεις τι εν σεαυτώ μέρος Εκείνου. Τι ουν αγνοείς σου την συγγένειαν;»
- εδώ έχουμε με άλλη μορφή, την διαπίστωση ότι ο άνθρωπος πλάστηκε έτσι ώστε, να μοιάζει πνευματικώς-ηθικώς με το πρότυπο του Θεού (εικόνα) και με δυνατότητα να τελειοποιηθεί ακόμα περισσότερο μιμούμενος τον Θεό (ομοίωση). Δηλαδή η εικόνα αναφέρεται σ' ένα στοιχείο στατικό, ενώ η ομοίωση σ' ένα εν σπέρματι δυναμικό στοιχείο. Στον καθένα εναπόκειται να αναπτύξει το δεύτερο, ή να καταχωνιάσει και να διαστρέψει και το πρώτο. Να παραμείνει παιδί Θεού ή να γίνει υπάνθρωπος...

Φιλόσοφοι Του 16ου- 17ου αιώνα

Σερ Φράνσις Μπέικον 1561-1626

- «μικρή μόνον πόσις από το ποτήριο της φιλοσοφίας οδηγεί ίσως στην αθεΐα· ισχυρότερες όμως ροφήσεις επανάγουν στη θρησκεία»
- «Μόνον η ημιμάθεια απομακρύνει από το Θεό, ενώ η αληθής επιστήμη οδηγεί εις Αυτόν»
- «Ο Θεός δεν κάνει θαύματα για να πείσει τους αθέους, γιατί και τα συνηθισμένα έργα του, μπορούν να πείσουν»
- «Του όλου βίου πρέπει να δεσπάζει η αγάπη, η μετά προθυμίας αφοσίωση στο κοινό αγαθό, που επιτάσσεται και από το φυσικό νόμο και από το Ευαγγέλιο· αυτή ανυψώνει τον άνθρωπο στο Θεό και πορίζει στην ψυχή την υπέρτατη ευγένεια»
- «Οι ανακαλύψεις είναι κατά κάποιο τρόπο νέες δημιουργίες και απομιμήσεις των θείων έργων»

Ντεκαρτ 1596-1650

- «Εκ του ότι υπάρχω και έχω την παράστασιν όντος τελειοτάτου, συνάγω εναργέστατα (=ξεκάθαρα) την ύπαρξη του Θεού».
- - «Εάν υπάρχουν ακόμη άνθρωποι, που δεν είναι αρκετά πεπεισμένοι για την ύπαρξη του Θεού και της ψυχής τους, ας μάθουν ότι όλα τα άλλα πράγματα, για τα οποία νομίζουν ίσως ότι είναι βεβαιότεροι, όπως ότι έχουν σώμα και ότι υπάρχει η Γη και οι αστέρες και τα παρόμοια, είναι λιγότερο βέβαια».
- «Ο Θεός όταν με δημιούργησε έθεσε μέσα μου αυτήν την ιδέα, για να είναι αυτή, ωςάν το σήμα του Δημιουργού, χαραγμένη επί του έργου του... Θέλω να εξετάσω, εάν εγώ ο ίδιος που έχω αυτήν την ιδέα του Θεού, θα μπορούσα να υπάρχω, εάν δεν υπήρχε Θεός. Και διερωτώμαι, πόθεν θα είχα την ύπαρξή μου; Είναι φανερό ότι δεν οφείλω την ύπαρξή μου εις τον εαυτόν μου, διότι εάν ήμουν ικανός να δώσω εις τον εαυτόν μου ύπαρξιν, θα έδινα ταυτόχρονα όλες τις τελειότητες που μου λείπουν... Μήπως προέρχομαι από τους γονείς μου; Αλλά δεν είναι αυτοί που με διατηρούν ή με καθιστούν ον σκεπτόμενο. Εάν εξακολουθήσω έτσι σκεπτόμενος, από αιτίας εις αιτίαν, θα βρω την τελευταία αιτία· και η αιτία αυτή είναι ο Θεός»
- «Το γενικό αίτιο της κινήσεως δεν δύναται να είναι κανένα άλλο προφανώς, παρά ο Θεός, ο οποίος εις την αρχή εδημιούργησε ταυτοχρόνως ύλη και κίνηση και ηρεμία αυτής, ώστε να διατηρούνται εις τον κόσμον τόσο πολλές καταστάσεις κινήσεως και ηρεμίας, όπως αρχικώς τις είχε δημιουργήσει».
- - «Ο Θεός υπάρχει· και το συμπέρασμα αυτό δεν είναι λιγότερο σαφές και προφανές από το ότι ο αριθμός δύο είναι άρτιος. Αλλά εις την περίπτωσιν αυτήν πρέπει να είμαστε απαλλαγμένοι από κάθε προκατάληψη, να έχουμε τη δύναμη να αποσπάσουμε το πνεύμα μας από τις αισθήσεις μας, και την δύναμη να απαλλαγούμε από την αλαζονεία και από το πνεύμα της αντιφάσεως»

Πασκάλ, 1623-1662

- <<Αν κερδίσεις, τα κέρδισες όλα. Αν χάσεις δεν χάνεις τίποτα. Στοιχημάτισε λοιπόν, χωρίς δισταγμό, ότι Εκείνος υπάρχει.>>
- <<Είναι η καρδιά που αισθάνεται τον Θεό και όχι η λογική>>
- <<Είναι αδιανόητο να υπάρχει Θεός και είναι αδιανόητο να μην υπάρχει Θεός>>
- <<Στην Πίστη υπάρχει αρκετό φως γι' αυτούς που θέλουν να πιστέψουν και αρκετές σκιές για να τυφλώσουν αυτούς που δεν θέλουν.>>
- <<Ο Θεός είναι μια άπειρη σφαίρα που το κέντρο της είναι παντού και η περιφέρειά της πουθενά>>
- <<Τον άνθρωπο πρέπει να τον γνωρίσεις για να τον αγαπήσεις, τον Θεό πρέπει να Τον αγαπήσεις για να Τον γνωρίσεις .>>
- <<Υπάρχει ένα κενό με το σχήμα του Θεού στη ζωή κάθε ανθρώπου.>>

Μπαρούχ Σπινόζα(1632-1677) 1/2

- Ο Σπινόζα υποστήριζε ότι ο Θεός υπάρχει και είναι αφηρημένος και απρόσωπος. Ως νέος προσυπέγραψε τη δυαλιστική πεποίθηση του Καρτέσιου ότι το σώμα και το πνεύμα είναι δύο διαφορετικές ουσίες, αλλά αργότερα άλλαξε την άποψή του και υποστήριξε ότι δεν διαχωρίζονται, όντας ένα ενιαίο σύνολο. Υποστήριξε ότι τα πάντα που υπάρχουν στη Φύση (δηλ. τα πάντα στο Σύμπαν) είναι μία Πραγματικότητα (ουσία) και υπάρχει μόνο ένα σύνολο κανόνων, που κυβερνά το σύνολο της πραγματικότητας που μας περιβάλλει και του οποίου αποτελούμε μέρος. Ο Σπινόζα θεωρούσε το Θεό και τη Φύση ως δύο ονόματα για την ίδια πραγματικότητα, δηλαδή μια ενιαία θεμελιώδη ουσία (που σημαίνει «αυτό που υπόκειται» μάλλον παρά «ύλη»), που είναι η βάση του σύμπαντος και της οποίας όλες οι μικρότερες «οντότητες» είναι στην πραγματικότητα τρόποι ή τροποποιήσεις, ότι όλα τα πράγματα είναι καθορισμένα από τη Φύση να υπάρχουν και να προκαλούν αποτελέσματα και ότι η πολύπλοκη αλυσίδα αιτίου και αποτελέσματος γίνεται εν μέρει μόνο αντιληπτή.

Μπαρούχ Σπινόζα 2/2

- Ο Σπινόζα υποστηρίζει ότι ο *Deus sive Natura* (Θεός ή Φύση) είναι ένα ον με απείρως πολλές ιδιότητες, από τις οποίες δύο μόνο είναι αντιληπτές από την ανθρώπινη νόηση η σκέψη και η έκταση. Η περιγραφή του κατόπιν της φύσης της πραγματικότητας φαίνεται να αντιμετωπίζει το φυσικό και διανοητικό κόσμο ως συνυφασμένους, αιτιωδώς σχετιζόμενους, και απορρέοντες από την ίδια ουσία. Ο Σπινόζα περιγράφει πώς ο ανθρώπινος νους επηρεάζεται τόσο από πνευματικούς όσο και από φυσικούς παράγοντες. Αμφισβητεί ευθέως το δυαλισμό. Η παγκόσμια ουσία ενυπάρχει τόσο στο σώμα όσο και στο πνεύμα. Ενώ είναι διαφορετικές λειτουργίες, δεν υπάρχει θεμελιώδης διαφορά μεταξύ αυτών. Η διατύπωση αυτή είναι μια σημαντική ιστορικά επίλυση του προβλήματος πνεύματος - σώματος, γνωστής ως *ουδέτερος μονισμός*. Το σύστημα του Σπινόζα προβλέπει ένα Θεό, που δεν κυβερνά το σύμπαν με Πρόνοια, στο οποίο ο Θεός μπορεί να κάνει αλλαγές, αλλά ο ίδιος ο Θεός είναι το αιτιοκρατικό σύστημα του οποίου τα πάντα στη φύση αποτελούν μέρος. Ενώ θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αυτό εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε Θεία Πρόνοια, καθώς ο Σπινόζα υποστηρίζει ότι «τα πράγματα δεν θα μπορούσαν να είχαν γίνει από το Θεό με οποιοδήποτε άλλο τρόπο ή σειρά από ότι συμβαίνει», απορρίπτει άμεσα έναν υπερβατικό Θεό που αντιδρά ενεργά στα γεγονότα στο σύμπαν. Καθετί που συνέβη και θα συμβεί είναι μέρος μιας μακράς αλυσίδας αιτίου και αποτελέσματος που, σε ένα μεταφυσικό επίπεδο, οι άνθρωποι αδυνατούν να αλλάξουν. Καμία προσευχή ή ιεροτελεστία δεν θα επηρεάσει το Θεό. Μόνο η γνώση του Θεού, ή της ύπαρξης μέσα στην οποία ζουν οι άνθρωποι, τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται καλύτερα στον γύρω τους κόσμο. Έτσι, σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη του συστήματος του Σπινόζα, οι άνθρωποι ζουν σήμερα μέσα στο σύμπαν και η εμπειρία προέρχεται από το Θεό. Ο Θεός είναι εντελώς απρόσωπος για την ύπαρξη επειδή όχι μόνο είναι αδύνατο να υπάρχουν δυο άπειρες ουσίες (δύο άπειρές είναι άτοπο), αλλά ο Θεός - όντας η ανώτατη ουσία - δεν μπορεί να επηρεάζεται από οτιδήποτε άλλο, αλλιώς δεν θα ήταν η θεμελιώδης ουσία.

Ντεϊσμός

- Οι περισσότεροι διαφωτιστές ήταν Ντεϊστές, πίστευαν ότι ο θεός είναι ο δημιουργός του κόσμου αλλά δε ρυθμίζει τη τύχη του και δεν παρεμβαίνει στις ανθρώπινες υποθέσεις.
- Η κλασική άποψη είναι ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε από έναν Θεό ο οποίος στη συνέχεια δεν παρεμβαίνει περαιτέρω στις υποθέσεις του. Κατά την άποψη αυτή, ο λόγος για τον οποίο ο Θεός δεν παρεμβαίνει στον κόσμο (μέσω θαυμάτων) δεν είναι ότι αδιαφορεί, αλλά μάλλον ότι ο βέλτιστος δυνατός κόσμος έχει ήδη δημιουργηθεί και οι όποιες παρεμβάσεις δεν θα μπορούσαν να τον βελτιώσουν. Ιστορικά, πολλοί ντεϊστές προσυπέγραφαν αυτή την άποψη· άλλοι διατηρούν την πιο πανθεϊστική άποψη ότι δημιουργώντας τον κόσμο, ο Θεός έγινε ο κόσμος και δεν υπάρχει ως ξεχωριστή οντότητα διαφορετική από αυτόν· άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι ο Θεός παρεμβαίνει μόνο ως μια διακριτική

Διαφωτισμός Και Θρησκεία

- Όλοι οι διαφωτιστές ασκούσαν κριτική στην Καθολική εκκλησία κατηγορώντας την για φανατισμό.
- Υποστήριζαν την ανεξιθρησκεία, η οποία θα απάλλασσε τους ανθρώπους από τη μισσαλοδοξία.
- <<Ο Θεός των χριστιανών είναι ένας πατέρας που δημιουργεί μεγάλο θέμα για τα μήλα του και δεν προσπαθεί πολύ για να βοηθήσει το γιο του>> Ντιντερό
- <<Κι αν ακόμα δεν υπήρχε Θεός, θα έπρεπε να τον εφεύρουμε>> Βολταίρος

Σύγχρονοι Φιλόσοφοι

Λούντβιχ Φόιερμπαχ (1804-1872)

- Υποστήριξε ότι ο χριστιανισμός είχε προ πολλού εξαφανιστεί όχι μόνον από την έλλογη σκέψη αλλά και από τη ζωή του ανθρώπου, και δεν ήταν παρά μια έμμονη ιδέα. Την άποψη αυτή ανέπτυξε περαιτέρω στο σημαντικότερο έργο του με τίτλο *Η ουσία του χριστιανισμού*, στο οποίο υποστήριξε ότι, καθόσον ο άνθρωπος είναι αφ' εαυτού του αντικείμενο τής σκέψης του, η θρησκεία δεν είναι παρά η συνείδηση του απείρου, δηλαδή η συνειδητοποίηση του απείρου της συνείδησης. Η σκέψη αυτή οδηγεί στην αντίληψη ότι ο Θεός είναι απλώς η εξωτερικευμένη προβολή τής εσωτερικής φύσης του ανθρώπου. Βασική ιδέα του Φόιερμπαχ στο βιβλίο του *Η ουσία του χριστιανισμού* είναι ότι η θρησκεία είναι μία αλλοτριωμένη μορφή της ανθρώπινης αυτοσυνειδησίας. Όταν οι θεολογικές ιδέες κατανοούνται σωστά, τότε γίνεται αντιληπτό ότι εκφράζουν ανθρωπολογικές αλήθειες παρά θεολογικές αλήθειες. Τα κατηγορήματα, που προσάπτουν οι πιστοί στο Θεό, είναι κατηγορήματα, που εφαρμόζονται στους ανθρώπους, των οποίων ο Θεός είναι μια φανταστική αναπαράσταση. Ο Θεός δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος προβάλλει τα αισθήματά του στο Θεό.
- Υποστήριξε ότι ιδιότητες τού Θεού όπως η παγγνωσία, η δικαιοσύνη και η αγάπη αποτελούν αντανάκλαση αντίστοιχων αναγκών της ανθρώπινης φύσης. Επίσης, προώθησε την άποψη ότι η αντίληψη ότι ο Θεός υπάρχει ανεξάρτητα από την ύπαρξη τού ανθρώπου, οδηγεί στην πίστη στην αποκάλυψη και στα μυστήρια, τα οποία αποτελούν στοιχεία ενός ανεπιθύμητου θρησκευτικού υλισμού.

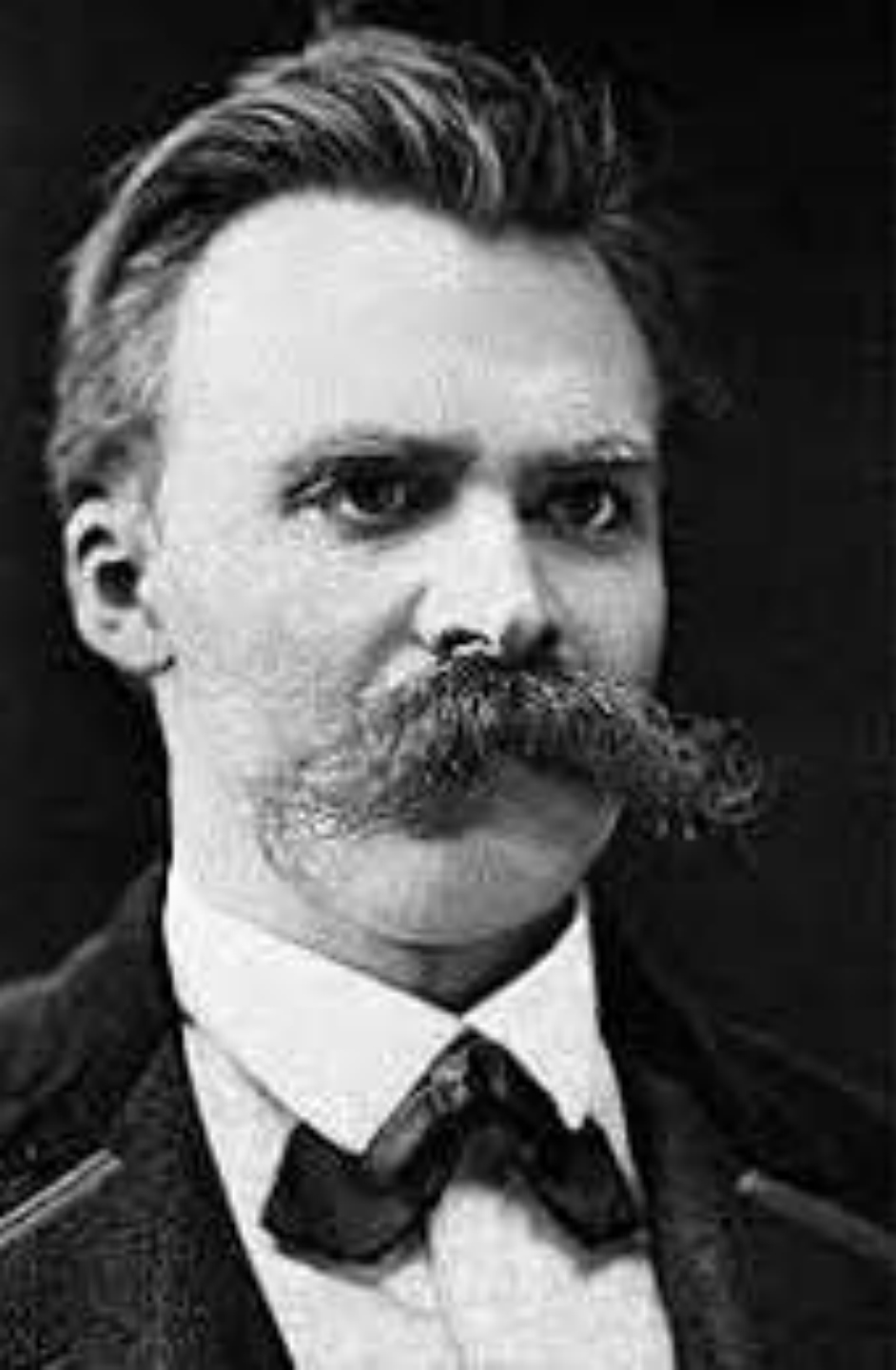
Σαίρεν Κίρκεγκωρ (1813-1855) 1/2

- Το άλμα πίστης είναι η άποψη που διακρατούσε ο Κίρκεγκωρ όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο ένα άτομο θα πρέπει να πιστεύει στον Θεό ή να ενεργεί όταν αγαπά. Δεν αποτελεί τόσο συνειδητή απόφαση όσο υπερβατικότερη εκλογίκευση υπέρ της ανεξιχνίαστης πίστης. Ως εκ τούτου, θεωρούσε ότι το να πιστεύει κανείς σημαίνει ότι ταυτόχρονα αμφιβάλει. Έτσι, για παράδειγμα, όταν κάποιος έχει πράγματι πίστη στον Θεό, θα πρέπει επίσης να αμφιβάλει για την ύπαρξη του Θεού· η αμφιβολία αποτελεί το έλλογο μέρος της σκέψης του ατόμου, χωρίς την οποία η πίστη δεν θα είχε ουσιαστικό νόημα. Η αμφιβολία αποτελεί απαραίτητο και θεμελιώδες στοιχείο της πίστης. Με απλά λόγια, το να πιστεύει κανείς ότι υπάρχει ο Θεός, χωρίς να έχει αμφιβάλει ποτέ για την ύπαρξη ή την καλοσύνη του Θεού, δεν αποτελεί αξιόλογο είδος πίστης. Για παράδειγμα, δεν είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι υπάρχει το μολύβι ή το τραπέζι εφόσον μπορεί να το δει και να το αγγίξει. Παρόμοια, το να πιστεύει κανείς στον Θεό σημαίνει να έχει την επίγνωση ότι ασκεί πίστη στον Θεό παρόλο που δεν μπορεί να Τον προσεγγίσει μέσω των αισθήσεών του.

Σαίρεν Κίρκεγκωρ 2/2

- ο Κίρκεγκωρ διεξήγε μια διαρκή επίθεση ενάντια σε όλο τον Χριστιανικό κόσμο, δηλαδή τον Χριστιανισμό ως πολιτική οντότητα, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών της ζωής του. Τον 19ο αιώνα, η πλειονότητα των Δανών πολιτών έπρεπε υποχρεωτικά να είναι μέλη της κρατικής Εκκλησίας της Δανίας. Ο Κίρκεγκωρ πίστευε ότι αυτή η ένωση Κράτους-Εκκλησίας ήταν απαράδεκτη και αποτελούσε διαστροφή της αληθινής σημασίας του Χριστιανισμού. Τα κυριότερα σημεία της επίθεσής του αυτής περιλάμβαναν μεταξύ άλλων τα εξής:
- *Τα εκκλησιάσματα είναι άνευ ουσίας*: Η έννοια του εκκλησιάσματος έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται το κάθε άτομο σαν παιδί καθώς αποθαρρύνονται οι Χριστιανοί να αναλάβουν την ευθύνη που τους αναλογεί για τη σχέση τους με τον Θεό. Ο Κίρκεγκωρ τονίζει ότι «Χριστιανοσύνη είναι το συγκεκριμένο άτομο, το κάθε άτομο».
- *Ο Χριστιανικός κόσμος έχει εκκοσμικευθεί και πολιτικοποιηθεί*: Εφόσον η Εκκλησία βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο του Κράτους, ο Κίρκεγκωρ πίστευε ότι η γραφειοκρατική αποστολή του Κράτους είναι να αυξάνει τον αριθμό των μελών της και να επιβλέπει την κατάσταση τους. Περισσότερα μέλη σημαίνει περισσότερη εξουσία στους κληρικούς, δηλαδή ένα φαύλο ιδεώδες.
- *Ο Χριστιανισμός γίνεται κενή θρησκεία*: Συνεπώς, η πολιτική δομή της κρατικής Εκκλησίας είναι προσβλητική και επιζήμια για το άτομο, αφού οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει «Χριστιανός» χωρίς να γνωρίζει τι σημαίνει το να είναι κάποιος Χριστιανός. Είναι επίσης επιζήμιο για την ίδια τη θρησκεία καθώς υποβιβάζει τη Χριστιανοσύνη σε παράδοση του συρμού την οποία ενστερνίζονται άπιστοι «πιστοί», με τη «λογική της αγέλης».

Φρίντριχ Νίτσε 1/2

- Ο Νίτσε υπήρξε πολέμιος της θρησκείας γιατί προσφέρει ένα σύστημα ηθικών αξιών ως οικουμενικό, θεωρώντας ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίδιοι. Άσκησε έντονη κριτική στον Χριστιανισμό, όχι μόνο για πολιτικούς λόγους, αλλά επειδή πίστευε πως πρόκειται για μια λανθασμένη ερμηνεία των πράξεων του Χριστού και πως η ηθική που επικαλείται αποτρέπει τον άνθρωπο από το να γίνει υπεράνθρωπος.

Φρίντριχ Νίτσε 2/2

- <<Ποιο από τα δύο: Είναι ο άνθρωπος μια από τις γκάφες του Θεού ή ο Θεός μια από τις γκάφες του ανθρώπου;>>
- <<Η εμμονή του χριστιανισμού να βρίσκει τον κόσμο άσχημο και κακό έχει κάνει τον κόσμο άσχημο και κακό.>>
- <<Ο Ιησούς πέθανε πολύ νωρίς. Αν είχε ζήσει μέχρι την ηλικία μου, θα είχε αποκηρύξει ολόκληρη τη διδασκαλία του.>>
- <<Η λέξη «χριστιανισμός» περιέχει κάποια παρανόηση, γιατί ουσιαστικά υπήρξε μόνο ένας χριστιανός, αλλά κι εκείνος πέθανε πάνω στο σταυρό.>>
- <<Μια τυχαία περιπλάνηση σε ένα άσυλο τρελών πιστοποιεί ότι η πίστη δεν αποδεικνύει τίποτα.>>
- <<Ο Χριστιανισμός είναι η μεταφυσική του δήμιου.>>

Πηγές

- <https://plato.stanford.edu/entries/philosophy-religion/>
- <https://www.nytimes.com/2008/10/11/us/11beliefs.html>
- <http://www.pelegrinis.gr/>
- <https://cognoscoteam.gr/%CF%84%CE%B9-%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BD-%CE%BF%CE%B9-%CF%86%CE%B9%CE%BB%CF%8C%CF%83%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CF%8D%CF%82/>

Τέλος

